



Azərbaycanın liderliyi ilə formalaşan sülh gündəliyi

İkitərəfli danışıqlar normallaşma prosesi üçün ən səmərəli formatdır

Azərbaycan ilə Ermənistan arasında danışıqların ikitərəfli formatda həyata keçirilməsi ümumilikdə sülh prosesinin sürətlə irəliləməsi üçün mühüm zəmin yaradıb.

Təkcə bu ilin may və iyul aylarında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ilə Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan arasında keçirilən ikitərəfli görüşlər bölgədə dayanıqlı sülh üçün böyük ümidlər doğurur. Belə ki, 16 may tarixində Prezident İlham Əliyev Albaniyanın paytaxtı Tiranada keçirilən "Avropa Siyasi Birliyi"nin 6-cı Zirvə toplantısı çərçivəsində Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanla görüşmüş, liderlər iki ölkə arasında münasibətlər, sülh sazişi və digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparmışdılar.

İyulun 10-da isə Azərbaycan və Ermənistan liderləri Birləşmiş Ərəb Əmirliyinin Əbu-Dabi şəhərində bir araya gələrək ikitərəfli danışıqlar apardılar. Heç bir vasitəçi olmadan keçirilən və sülh gündəliyinin irəlilədilməsi baxımından mühüm əhəmiyyətə malik olan bu tarixi görüş zamanı Ermənistan ilə Azərbaycan arasında sülh prosesi istiqamətində müzakirələr aparılıb və bunun davamlılığı üçün razılaşmalar əldə edilib.

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin məlumatında deyilir ki, Prezident İlham Əliyevlə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında Əbu-Dabi şəhərində keçirilmiş görüşdə Azərbaycan-Ermənistan dövlətlərarası normalaşma gündəliyinin müxtəlif aspektləri müzakirə edilib. İkitərəfli danışıqların normallaşma prosesi ilə bağlı bütün məsələlərin həlli üçün ən səmərəli format olduğu təsdiqlənib və bu əsasda belə nəticəyönümlü dialoqun davam etdirilməsi razılaşdırılıb.

Sərhədin delimitasiyası prosesi ilə bağlı əldə olunmuş nailiyyətləri dəyərləndirən liderlər bu istiqamətdə əməli işlərin davam etdirilməsi üçün müvafiq dövlət komissiyalarına tapşırıqlar veriblər.

Tərəflər həmçinin iki ölkə arasında ikitərəfli danışıqları və etimad quruculuğu tədbirlərini davam etdirmək barədə razılığa gəliblər.

Bütün bunlar Azərbaycanın liderliyi ilə irəliləyən sülh prosesinin uğurlu bəhrələr verdiyini göstərir.

Vasitəçilərə lüzum yoxdur

10 iyul Əbu-Dabi görüşü bir daha təsdiqlədi ki, iki ölkə arasında münasibətlərin normallaşmasına nail olunması, sülh müqaviləsinin imzalanması üçün heç bir kənar vasitəçiyə lüzum yoxdur və ikitərəfli formatda görüşlər real nəticələr əldə etmək üçün daha effektiv təsirə malikdir.

Hələ 2024-cü ildə "COP29 və Azərbaycan üçün Yaşıl Baxış" mövzusunda beynəlxalq forumda Prezident İlham Əliyev söyləmişdi ki, biz razılaşmaya ola bilsin heç vaxt olmadığı qədər yaxınıq. "İndi sülh razılaşmasının necə olmalı olduğuna dair bizdə ümumi anlayış var. Biz, sadəcə, təfərrüatlar üzərində çalışmalıyıq. Lakin əlbəttə ki, hər iki tərəfə vaxt lazımdır, çünki sülh müqaviləsi imzalandığı təqdirdə, bu, hər iki ölkə üçün tarixi razılaşma olacaqdır. Buna görə hər bir söz, hər bir nöqtə, hər bir paraqraf vacibdir. Lakin vacib olan odur ki, hər iki tərəfin bunu etmək üçün siyasi iradəsi var", - deyərək Prezident İlham Əliyev bildirmişdi.

Ərazilərinin işğalı dövründə də Azərbaycan hər zaman sülhə tərəfdar olub, münaqişənin danışıqlar vasitəsilə həlmi üçün çalışıb. Problemin danışıqlar yolu ilə nizamlanması üçün missiyalandırılan ATƏT-in keçmiş Minsk qrupu isə 28 illik fəaliyyəti dövründə yalnız münaqişənin olduğu kimi qalmasına, yəni Ermənistanın xeyrinə döndürülməsinə çalışıb.

Lakin işğal siyasəti ilə heç vaxt barışmayan Azərbaycan 44 günlük müharibə, eləcə də 23 saatlıq antiterror tədbirləri sayəsində ərazilərini işğaldan azad edərək suverenliyini tam təmin etdi. Bakının qətiyyətli siyasi, diplomatik gedişləri regionda maraqları olan qərəzli xarici qüvvələri də yerlərində otuzdurdu.

Azərbaycanın Zəfəri ümumilikdə Cənubi Qafqazda sülhə mühüm təməl yaratdı.

Postmünaqişə dövründə də Azərbaycan davamlı sülh təşəbbüsləri ilə çıxış edir. Vətən müharibəsindən dərhal sonra Bakı İrəvana özünün beynəlxalq hüquqa əsaslanan beş baza prinsipini təqdim edib. Ötən müddətdə ölkəmiz sülh istiqamətində əməli fəaliyyət göstərmişdir.

Azərbaycanın öncüllüyü ilə aparılan sülh prosesi çərçivəsində, artıq iki ölkə problemlərini vasitəçilərsiz, üçüncü tərəflərə ehtiyac olmadan masa arxasında dialoq yolu ilə həl edir.

Reallıqdır ki, 44 günlük müharibədən sonra Fransa kimi qərəzli ölkələr bir yandan sülh prosesində vasitəçi kimi iştirak etmək üçün can atır, digər yandan da bölgədə yenidən müharibə olması üçün çalışırdı. Amma bu riyakar planların qarşısı Bakının qətiyyətli siyasəti ilə alındı. Ermənistan da nəhayət, anladı ki, xarici havadarlarına uymaqdansa, Azərbaycanın beynəlxalq hüquqa əsaslanan sülh şərtlərini qəbul etməli və bu tarixi şansıdan yararlanıb dalan ölkə olmaqdan qurtulmalıdır.

Qeyd etdiyimiz kimi, rəsmi Bakı hər zaman sülh gündəliyinə sadıqlıq nümayiş etdirir və regionda barışın əldə olunması üçün aktiv iş görür. Sülh təşəbbüsünün müəllifi olan Azərbaycan müqavilənin imzalanması üçün beynəlxalq hüquqa əsaslanan şərtlərini qətiyyətlə bildirib. Ermənistan konstitusiyasında Azərbaycan ərazilərinə olan iddianı götürməli və ATƏT-in keçmiş Minsk qrupunun ləğvi ilə bağlı ölkəmizlə birgə müraciət etməlidir.

Sülh söyləri nəticəsini verir

Azərbaycanın başladığı sülh prosesi real müstəvidə müəyyən nəticələrə gətirib çıxarıb. Sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası prosesinə artıq start verilib, sərhəd dirəklərinin quraşdırılmasına başlanılıb.

Qazax rayonunun işğal altında olan kəndləri - Bağanis Ayrım, Aşağı Əskipara, Keyrimli və Qızılhacılı kəndləri qaytarılıb. İki ölkə arasında 12,7 kilometrlik dövlət sərhədi artıq razılaşdırılıb.

Əldə olunmuş razılıq delimitasiya istiqamətində atılan ilk addımdır və delimitasiyanın məhz bu istiqamətdən başlaması Azərbaycanın təkidli ilə olub. Tərəflər razılaşdırıblar ki, delimitasiya prosesində 1991-ci il Alma-Ata Bəyannaməsinə əsaslanacaq.

Həmçinin Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh sazişi layihəsinin mətni ətrafında danışıqlar prosesinin yekunlaşması mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Vurğulayaq ki, Azərbaycanın söyləri ilə əldə olunan bu müsbət irəliləyişlər beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən də təqdirə layiqdir.

Əbu-Dabidə Ermənistan ilə Azərbaycan liderlərinin ikitərəfli görüşündən sonra ABŞ tərəfindən bölgədə sülh söylərinin dəstəkləndiyi ilə bağlı açıqlama verilməsi də buna növbəti nümunədir. ABŞ Dövlət Departamentinin sözcüsü Temmi Bryus mətbuat konfransında bildirib ki, ölkəsi Cənubi Qafqazda sülhün və sabitliyin təşviqi üzrə söyləri dəstəkləyir.

Göründüyü kimi, bölgədə dayanıqlı sülhün əldə olunması üçün Azərbaycanın xüsusi söyləri sayəsində mühüm yol qət olunub. Proseslərin hazırkı inkişafı iki ölkə arasında sülh müqaviləsinin imzalanmasına tezliklə nail olunması üçün münbit zəmin yaradır.

*Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"*